

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE

1947

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

PANEL 5: ZADRUGARSKO POPODNE STRATEGIJA RAZVOJA ZEMLJORADNIČKOG ZADRUGARSTVA

Kako da poljoprivredna gazdinstva udružena u zadružnom sektoru povećaju obim proizvodnje i konkurentnost robe?

Nikola Mihailović, predsednik Zadružnog saveza Srbije

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Neophodnost novom pristupu zemljoradničkom zadrugarstvu proističe iz spoljnih faktora koji značajno deluju na kreiranje novog identiteta zemljoradničkih zadruga, kao i unutrašnjih faktora koji su opredeljeni pre svega u strukturi poseda, započetim procesima liberilizacije tržišta poljopivredno-prehrambenih proizvoda, poziciji proizvođača primarnih poljoprivrednih proizvoda i opštih uslovi pristupanja Evropskoj Uniji odnosno fondovima ovih institucija.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

1. SPOLJNI FAKTORI

Definisani su početkom 2000-te godine i mogu se svrstati u tri bitna faktora i to:

1.1. Promena tržišne strukture, jačanjem pozicije faze prerade i finalnog proizvoda

Ovi uslovi prvenstveno prepoznaju finalni proizvod, a što neminovno uslovljava da je:

- proizvodnja kapitalno sve intenzivnija
- odluke koje se donose na svim nivoima tržišne povezanosti su sve više međuzavisne;
- cenovni proizvodni rizici su zamenjeni rizicima povezivanja
- zahtev da se isporučuju proizvodi kontinuirano ujednačenog i standardnog kvaliteta u predviđenim rokovima

Ove promene rezultiraju povećanjem vertikalne koordinacije i integracije što je od presudnog značaja da se sa malih poseda ostvari krupan proizvod standardnog kvaliteta.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

1.2. Izmenjene uloge vlada i mera agrarne politike.

Pod pritiskom zahteva za liberalizaciju svetskog agrarnog tržišta odvijaju se procesi u kojima se:

- vlade postepeno povlače iz intervencija u poljoprivredi, pre svega ukidanjem ili smanjenjem cenovne podrške
- ukidanjem ili smanjenjem subvencija baziranim na podsticaj proizvodnje odnosno proizvoda

Zadruga se u tom kontekstu vide kao spasonosno rešenje za fragmentiranu proizvodnju malih gazdinstava i porast njihove konkurentnosti.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

1.3. Promena u strukturi proizvodnog lanca poljoprivredne proizvodnje

Ove promene opredeljuje:

- pomeranje ka specijalizovanoj proizvodnji
- čvršća povezanost sa dobavljačima inputa i prerađivačima poljoprivrednih proizvoda

Odluke o snabdevanju inputima i povezivanje sa prerađivačima moraju biti koordinirani u funkciji dostizanja ekonomije obima.

Individualne nabavke i individualne ponude primarnih proizvoda izložu povećanom riziku male poljoprivredne proizvođače.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

2. UNUTRAŠNJI FAKTORI

Ovu grupu faktora opredeljuju:

2.1. Struktura poseda zemljoradničkih gazdinstava koju karakterišu;

- prosečna veličina od 3,5 ha obradivog zemljišta;
- poljoprivredna gazdinstva poseduju preko 85% poljoprivrednih površina
- poljoprivredna gazdinstva poseduju preko 95% stočnog fonda
- udeo poljoprivrednih gazdinstava u tržišnoj proizvodnji nažalost iznosi između 55 i 60%
- broj poljoprivrednih gazdinstava, po popisu iz 2002. godine bilo 780 hiljada
- broj poljoprivrednih gazdinstava upisanih u registar Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede oko 430 hiljada
- ekstenzivna struktura proizvodnje

Ovako stanje ukazuje na neophodnost jačanja zemljoradničkih zadruga koja predstavlja jedinu perspektivu za razvoj ovakvih malih i sitnih gazdinstava.

Sličnu potrebu udruživanja imaju i velika gazdinstva kako bi se na tržištu pojavili sa proizvodima veće faze prerade, a mogu biti i oslonac razvoja malih gazdinstava u funkciji stvaranja finalnog i kontinuiranog zadružnog proizvoda.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

2.2. Započeti procesi liberalizacije tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Predstavljaju veliki rizik za gazdinstva i proizvođače koji svoju:

- konkurentnost u ovom momentu ostvaruju zahvaljujući nepoštovanju standarda
- sivoj ekonomiji
- jeftinoj radnoj snazi
- niskoj ceni zemljišta
- monopolisanom domaćem tržištu

Dalja liberalizacija omogućiće:

Veću ponudu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu i kao rezultat veće ponude smanjenje cena proizvoda, što objektivno predstavlja izuzetno veliki rizik za sitne proizvođače.

Ukoliko ova sitna gazdinstva ne postanu deo organizovanog tržišnog lanca koji može da im omogući stabilne količine, kvalitet i kontinuitet isporuka, preti im objektivna mogućnost propadanja.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

2.3. Odsustvo sa tržišta finalnih proizvoda i tržišta kapitala

Sitni poljoprivredni proizvođači prvenstveno su vezani za proizvodnju primarnih proizvoda pa su sa tom proizvodnjom sve manje prisutni na tržištu finalnih proizvoda.

Sitan posed nije interesantan za postojeći bankarski sektor, gde se izuzetno teško zadužuje, jer u principu nema čime da garantuje, a u uslovima nepovezanosti nema ni partnera koji bi za njega to učinili.

2.4. Korišćenje predpristupnih fondova

Ovo predstavlja bitnu komponentu u razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i opštih uslova ruralnog razvoja, a sitna gazdinstva će biti hendikepirana u korišćenju ovih sredstava jer:

- nisu kadrovski osposobljena za pripremu programa
- nemaju dovoljno informacija o budućnosti određenih proizvodnji i proizvoda
- nisu u mogućnosti da isfinansiraju određene programe i izvrše povraćaj sredstava iz predpristupnih fondova
- jednom rečju nemaju dovoljno informacija, iskustva i mogućnosti da opredele svoj budući razvoj

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Iz navedenih razloga zemljoradnička zadruga se pojavljuje kao idealna forma organizovanja na zadružnim vrednostima i principima da udruži sitna gazdinstva i iz sitne proizvodnje ostvari značajan obim, kvalitet i kontinuitet prehrambenih proizvoda.

Ovi procesi moraju biti podržani i merama ekonomske i agrarne politike, počev od tekućih i razvojnih podsticaja, a posebno stvaranjem određenih «zadružnih fondova» pri resornim ministarstvima i lokalnim samoupravama, a koji treba da budu namenjeni prvenstveno podsticanju izgradnje prerađivačkih kapaciteta i pomaganju zemljoradničkim zadrugama da osvoje tržišta prehrambenih proizvoda.

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

HVALA NA PAŽNJI

WWW.ZSSRBIJE.ORG